

ÇARLARDAN YILDIZLARA Fantastik Rus Sineması

FROM THE TSARS TO THE STARS Russian Fantastic Cinema

Rüzgar iblisleri ve kristal saraylar... Parıldayan su canlısı solungaç adam ve uzayın sınırsız manzaraları... Rus sineması, seksen yılı aşkın süredir bilimkurgu, folklorik fantezi ve absürdist mizahı kapsayan yaratıcı bir yönetmenlik geleneğine sahip ve birçok eğlenceli filmere imza attı. Pera Film, Seagull Films ile işbirliğiyle Rus sinemasının uzun soluklu fantastik bilimkurgu geleneğinin nadir filmlerini içeren *Çarlardan Yıldızlara: Fantastik Rus Sineması* programını sunuyor.

Bu serinin küratörlerinden, *Yaratık* (Aliens) ve *Terminator 2: Kıyamet Günü* (Terminator 2: Judgment Day) filmlerindeki özel efektleriyle Oscar alan Robert Skotak, "Fantastika, bilimkurgu, fantezi, korku, masallar... Fantastika, bütün bunlar için kullandığımız genel terimdir" diyor. "Örneğin, Batı'da hiç izlenmemiş olan *Kozmik Yolculuk* (Cosmic Voyage) (1936) aya seyahat eden Komünist bir toplumun kahramanlık hikayesidir. Stalin'in siyasi tasfiyeleri ve modernizasyon çabaları sırasında çekilmiştir. Öte yandan, uzay yolculuğunun o dönem hayal edilebilecek en doğru resmini çizer. Düşsel stop motion animasyon serileri ve ölçüsüz efektler: Bu eğlenceli bir film!"

Ladislav Starewicz'in öncü animasyonu ile başlayıp sessiz sinema klasiği *Aelita: Mars Kraliçesi* (Aelita: Queen of Mars) ile ilerleyen ve Aleksandr Ptushko ve Pavel Klushantsev'in olağanüstü filmleri ile devam eden Rus janr sineması şaşırtıcı şekilde renkli, teknolojik olarak ileride ve tematik olarak tutkulu. Usta Andrei Tarkovsky bunu bir adım ileriye götürdü, oldukça felsefi ve ateşli sinema örnekleri olan epik bilimkurgu filmleri *Solaris* ve *İz Sürücü*'yü (Stalker) çekti. Karen Shakhnazarov'un Perestroika dönemindeki Sovyet tarihi üzerine çektiği dikkat çekici kara komedi *Sıfır Kenti* (Zero City) ve Alexei Fedorchenko'nun *Aya İlk Ayak Basan'ı* (First on the Moon) gibi başka filmler ise, zayıfladığı günlerde ideolojik bir sistemin kurnaz alegorilerini sunuyor.

Sovyet görsel efekt sanatçıları, Stanley Kubrick'in başyapıtı *2001: Bir Uzay Destanı* (2001: A Space Odyssey) çekilmeden yıllar önce insanlığın uzaya yapacağı seyahatle ilgili nefes kesici filmler çekiyorlardı. Bugünden geçmişe bakıldığında, bu filmlerin etkileyiciliğini artıran, güneş sistemi ve ötesine, hiç değilse mecazi açıdan devrimi getirmek amacıyla, kurgusal uzay keşfini gerçek dünyadaki görevlerle birleştiren Sovyet siyasetiydi.

Alla Verlotsky, Robert Skotak ve Dennis Bartok'un küratörlüğünü üstlendiği "Çarlardan Yıldızlara: Fantastik Rus Sineması" programı Seagull Films, the Film Society of Lincoln Center ve American Cinematheque tarafından Concern Mosfilm, Rus Devlet Arşivi Gosfilmofond ve M-Film Studio'nun işbirliğiyle ilk kez 2006 yılında ilk düzenlendi.

Wind demons and crystal palaces . . . Shimmering aquatic gill-men and limitless vistas of outer space . . . For over eight decades Russian cinema has had an inspired filmmaking tradition that encompasses science fiction, folkloric fantasy, and absurdist humor, producing wildly entertaining films. Pera Film in collaboration with Seagull Films presents *From the Tsars to the Stars: Russian Fantastic Cinema*, a program featuring rare films from the Russian cinema's long tradition of fantastical science fiction.

"Fantastika is a general term we're using for all of it: science fiction, fantasy, horror, fables," says Robert Skotak, co-conceiver of the series and an Oscar winner for his special-effects contributions to *Aliens* and *Terminator 2: Judgment Day*. "I mean, *Cosmic Voyage* [1936], which hasn't really been seen in the West whatsoever, is a heroic tale of a Communist society traveling to the moon! It was made during Stalin's purges and the push to modernize. But it's also as accurate a picture of space travel as one could conjecture at the time. Fanciful sequences of stop-motion animation, extravagant effects: This is an entertaining movie!"

Beginning with the pioneering animation of Ladislav Starewicz, through the silent classic *Aelita: Queen of Mars*, and on to the astonishing visions of Aleksandr Ptushko and Pavel Klushantsev, Russian genre cinema was amazingly colorful, technologically advanced, and thematically ambitious. Master Andrei Tarkovsky took this further, fashioning the highly philosophical and feverishly cinematic sci-fi epics *Solaris* and *Stalker*. Still other films, such as Karen Shakhnazarov's remarkable, black comic meditation on Soviet history during the Perestroika era *Zero City* and Alexei Fedorchenko's *First on the Moon*, are crafty allegories of an ideological system in its waning days.

Years before Stanley Kubrick's masterpiece *2001: A Space Odyssey*, Soviet visual-effects artists were creating breathtaking visions of humankind's voyage to outer space. In retrospect, an added fascination of these films is the Soviet party line suffusing fictive space exploration with a real-world mission—to bring the revolution, at least figuratively, to the solar system and beyond.

From the Tsars to the Stars: Russian Fantastic Cinema was originally presented in 2006 by Seagull Films, the Film Society of Lincoln Center and the American Cinematheque in collaboration with Concern Mosfilm, Russian State Archive Gosfilmofond and M-Film Studio. The program is curated by Alla Verlotsky, Robert Skotak and Dennis Bartok.

AELITA, MARS KRALİÇESİ AELITA, QUEEN OF MARS

Yönetmen / Director: Jakov Protazanov
Oyuncular / Cast: Yuliya Solntseva, Igor Ilyinsky, Nikolai Tsereteli
Sovyetler Birliği / Soviet Union, 1924, 120', siyah-beyaz / black & white; sessiz / silent

Gezegenler arası seyahat üzerinden ana olay örgüsünü kurgulayan ilk uzun metrajlı film *Aelita*, A. N. Tolstoy'un romanından uyarlandı. Zeki bir mühendis ve huysuz bir asker Kırmızı Gezegen'e yaptıkları yolculukta, orada insana benzeyen uysal canlıların yaşadığını ve gezegenin güzel Aelita'nın demir yumruğuyla yönetildiğini görürler. Bunun sonrasında ise olağanüstü bir kargaşa ortaya çıkar: Kahramanlarımız eve dönmeyi başarabilecekler midir? Filmin benzersiz set tasarımı Sovyet Konstrüktivizminin en canlı ve yaratıcı halini yansıtır.

The world's first feature film to use interplanetary travel as its main plot line, *Aelita* is based on A. N. Tolstoy's novel. A brilliant engineer and a crusty soldier travel to the Red Planet to find it inhabited by meek humanoids and ruled with an iron fist by the beautiful Aelita. Spectacular unrest ensues: will our heroes make it back home? Free of earthly logistics, the film's unique set design captures Soviet Constructivism at its graphically most unhinged.

FIRTINA GEZEGENİ PLANET OF STORMS

Yönetmen / Director: Pavel Klushantsev
Oyuncular / Cast: Vladimir Yemelyanov,
Georgi Zhzhonov, Gennadi Vernov
Sovyetler Birliği / Soviet Union, 1961, 83', renkli / color
Ruşça; Türkçe altyazıyla / Russian with Turkish subtitles

Sıkıcı bir kaynağı –Sovyet bilimkurgusunun meşhur ismi Aleksandr Kazantsev'in bir romanını - temel alan yönetmen Klushantsev Sovyet parti siyasetini yansıtan diyaloglara mükemmel efektlerle güç katıyor. Kozmonotlar Venüs'e varmaları sonrası azgın volkanlar ve çeşit çeşit tarih öncesi yaratıklarla (en akılda kalanı gıdaklayan ve hızlı hareket eden bir pterodaktil) karşılaşılırlar. Öte yandan, filmin yapımcıları bu filme yarı giyinik mağara kadınlarını eklemeyi unutmuslardır. Bu ihmal, *Tarih Öncesi Kadınların Gezegenine Yolculuk* (Voyage to the Planet of Prehistoric Woman) (1968) adlı filmde hemen düzeltilmiştir: bunun sorumlusu gelecek vaat eden Peter Bogdanovich olacaktır. (Robert Skotak)

Working from a dullish source - a novel by the Soviet sci-fi eminence Aleksandr Kazantsev - director Klushantsev overpowers the party-line dialogue with excellent effects. Upon arrival to Venus, cosmonauts find furious volcanoes and sundry prehistoric beasts (a cackling, swooping pterodactyl is most memorable). The filmmakers, however, forgot to include scantily clad cavewomen; this omission was quickly corrected by *Voyage to the Planet of Prehistoric Woman* (1968); the up-and-coming culprit was Peter Bogdanovich. (Robert Skotak)

AMFİBİ İNSAN THE AMPHIBIAN MAN

Yönetmen / Director: G. Kazansky, V. Chebotaryov
Oyuncular / Cast: Vladimir Korenev, Anastasiya Vertinskaya, Mikhail Kozakov
Sovyetler Birliği / Soviet Union, 1961, 95', renkli / color
Ruşça; Türkçe altyazıyla / Russian with Turkish subtitles

Bu film Rusya'nın en çok sevilen filmlerinden biridir (1962 yılında filme 62 milyon bilet satılmıştır ki bu bugünün Amerika'sında 520.000.000 dolarlık bir gişe gelirine denk gelir). Yakışıklı ve solungaçlı bir mutantın bu görece abartılı hikayesi tuhaf bir şekilde tasarlanmış bir sahil kıyısındaki kasabada inci avcıları, dolandırıcılar ve eski denizcilerin arasında geçiyor. 50'li yılların sonu 60'lı yılların başında çıkan *Buzların Çözülüşü* kitabının belki de en iyi ürünü sayılabilecek *Amfibi İnsan* gerçeküstü bir biçimde, Latin şarkı ve dans sahneleri, yüzünü siyaha boyamış Rus yıldızları ile dolup taşıyor: Gerçek olduğuna inanmak için görülmesi gerekiyor. (Robert Skotak)

One of the most beloved Russian films ever (65 million admissions in 1962, which would roughly translate into \$520,000,000 box office in today's America). The rather tall tale of a handsome, gilled mutant unfolds in an oddly conceived coastal locale among pearl divers, rogues and old salts. Perhaps the ultimate product of the late 50s-early '60s "Thaw," *The Amphibian Man* surreally brims with Latin song-and-dance numbers and Russian stars in brownface; it has to be seen to be believed. (Robert Skotak)

SOLARIS

Yönetmen / **Director:** Andrei Tarkovsky
Oyuncular / **Cast:** Natalya Bondarchuk,
Donatas Banionis, Jüri Järvet
Sovyetler Birliği / **Soviet Union, 1972, 169'**
renkli , siyah-beyaz / **color, black & white**
Rusça; Türkçe altyazıyla / **Russian with Turkish subtitles**

Şüphesiz bugüne kadar yapılmış en derin ve etkili “janr” filmlerinden biri olan bu Tarkovsky başyapıtı her adımda bilimkurgunun sınırlarını zorluyor. Yönetmen fütüristik manzaralar yaratmakla çok ilgilenmiyor (filmin tek şehir sahnesi günümüz Tokyo'sunda çekilmiş) ve karakterlerin çorak “ruh manzaralarına” odaklanıyor. Filmin Hollywood'da son dönemde yapılmış ve hakkını veren yeniden çekiminde eksik olan hazlar ise filmin finalinde aynalı odanın yarattığı duygusal ikilemler ve Eduard Artemiev'in hayranlık uyandıran (ve basit synthesizerlarla çalınan) bestesi. (Robert Skotak)

Undoubtedly one of the most profound and influential “genre” films ever, Tarkovsky's masterpiece strains the boundaries of sci-fi at every turn. The director doesn't quite bother with futuristic vistas (the film's lone city scene was simply shot in contemporary Tokyo), concentrating on the barren “soulscapes” of the characters. Among the pleasures missing from the recent, fair Hollywood remake are the many mirror-hall ambivalences of the coda and Eduard Artemiev's astonishing score (played on primitive synthesizers). (Robert Skotak)

İZ SÜRÜCÜ STALKER

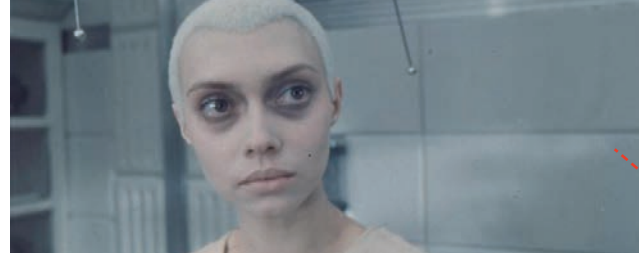

Yönetmen / **Director:** Andrei Tarkovsky
Oyuncular / **Cast:** Alisa Freyndlikh, Aleksandr Kaydanovskiy, Anatoliy Solonitsyn
Sovyetler Birliği / **Soviet Union, 1979, 163'**, renkli , siyah-beyaz / **color, black & white**
Rusça; Türkçe altyazıyla / **Russian with Turkish subtitles**

Solaris her ne kadar Tarkovsky'nin fantastik olanla uğraşının zirvesi olarak kabul edilse de, *İz Sürücü* filminin da birçok savunucusu vardır. Tartışmaya açık şekilde Tarkovsky'nin en erişilebilir filmlerinden biri sayılan bu felsefi masal Sovyet bilimkurgu yazarları Arkady ve Boris Strugatsky'nin romanının ana hatlarını izliyor. Gizemli bir Bölgede dilekleri gerçek kılan bir oda olduğu söylenmektedir. *İz Sürücü* bir ücret karşılığında sizi askeri kontrol noktaları ve daha bilinmeyen tehlikeleri atlatarak oraya götürecektir. Bu az ve öz filmin izlerini açık şekilde *28 Gün Sonra* (28 Days Later) gibi popüler apokaliptik filmlerde görmek mümkündür. (Robert Skotak)

While *Solaris* is considered the pinnacle of Tarkovsky's engagement with the fantastical, *Stalker* has its many defendants. Arguably the most accessible of Tarkovsky's films, this philosophical fable employs the roughest outlines of a novel by Soviet sci-fi writers Arkady and Boris Strugatsky. A mysterious Zone is said to contain a room that grants wishes; the *Stalker* will take you there for a fee, past military checkpoints and more obscure dangers. A clear imprint of this terse, laconic film is still felt in such apocalyptic hits as *28 Days Later*. (Robert Skotak)

ZOR YOLLARLA, YILDIZLARA TO THE STARS BY HARD WAYS

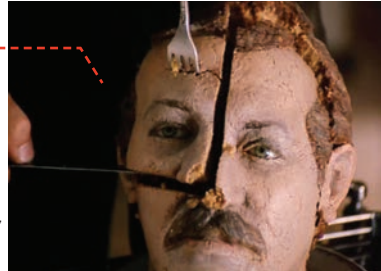
Yönetmen / **Director:** Richard Viktorov
Oyuncular / **Cast:** Yelena Metyolkina, Vadim Ledogorov, Uldis Lieklidz
Sovyetler Birliği / **Soviet Union, 1981, 118'**, renkli / **color**
Rusça; Türkçe altyazıyla / **Russian with Turkish subtitles**

Daha önce hiçbir insanın gitmediği yerlere cesurca giden yıldız gemisi Puşkin, derin uzayda insana benzeyen canlıların çürüyen cesetleriyle dolu terk edilmiş bir gemi bulur. Fakat, mürettebatın bir üyesi hala hayattadır. Niya adlı *gynoid* (kadın formunda robot) artık ciddi bir çevre kirliliğine maruz kalan gezegeni Dessa'yı doğal güzelliğine kavuşturmak için dünyalılarının yardımını ister. Özellikle ilk gençlik çağındaki kitle için çekilen ve bundan da utanmayan bu taşkın uzay macerası biyotik kadınlar, kozmik paralı askerler ve hiçbir zaman “Dikkat, Will Robinson” demeyecek, takım elbise içindeki en can sıkıcı robotu perdeye taşıyor. Bu film, SSCB'nin çöküşünden sonra Rus hipster'ları arasında kaçınılmaz olarak kült haline geldi. 2001 yılında, yönetmenin oğlunun gözetimi altında restore edildi ve neredeyse yok olmaktan kurtuldu. (Robert Skotak)

Boldly going where no man has gone before, the starship Pushkin finds an abandoned vessel in deep space filled with the decaying bodies of humanoids. There is, however, one surviving member of the crew, a gynoid named Niya who seeks the help of earthlings to restore her now severely polluted home planet of Dessa to its natural splendor. Pitched exclusively to a teenage audience and unashamed of it, this delirious space adventure features bionic women, cosmic mercenaries, and the most embarrassing guy-in-a-suit robot to never utter “Danger, Will Robinson.” After the fall of the USSR, it inevitably became a cult hit among the Russian hipster set. In 2001, under the supervision of the director's son, the film enjoyed a full recreation and saved from nearly being lost. (Robert Skotak)

SIFIR KENTİ ZERO CITY

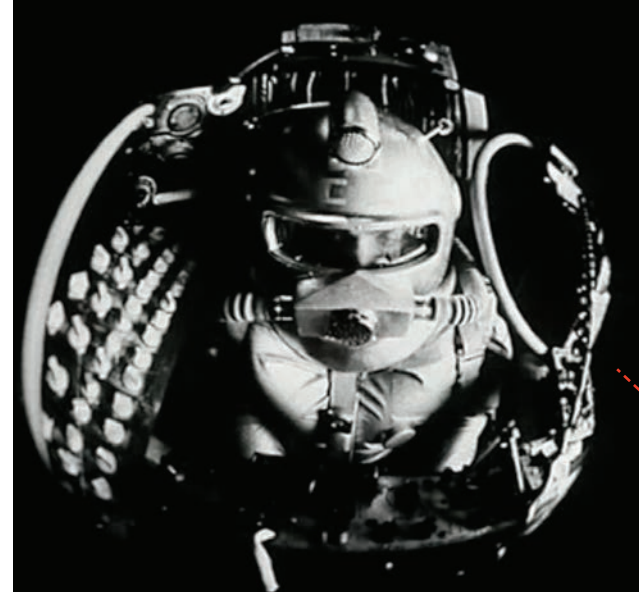
Yönetmen / **Director:** Karen Shakhnazarov
Oyuncular / **Cast:** Leonid Filatov,
Oleg Basilashvili, Vladimir Menshov
Sovyetler Birliği / **Soviet Union, 1988, 103'**, renkli / **color**
Rusça; Türkçe altyazıyla / **Russian with Turkish subtitles**

Perestroika döneminin en önemli filmlerinden biri olan *Sıfır Kenti*, bölgede imal edilmiş bir havalandırma parçasının boyutunu değiştirmesi için elinde talimatlarla birlikte küçük bir kasabaya gelen Moskovalı mühendis Varakin'in hikayesini anlatıyor. Varakin, şirketin ofisine geldiğinde çıplak bir sekreter tarafından karşılanır. Sonrasında kendini öğle yemeği yerken bulur. Yemekte gelen tatlı Valakin'in kafasına çok benzemektedir ve az sonra kendini kafasından vurucağı bir şef tarafından pişirilmiştir. Ağır bir geçmiş ve belirsiz bir geleceğin hem bir masala hem de absürdizmin daha modern biçimlerine dayanan imgelerini sunan bu oldukça komik ve dokunaklı Shakhnazarov filmi gerçek anlamda tarihsel bir mihenk taşı. (Kent Jones)

One of the key films of the Perestroika era, *Zero City* tells the story of a Moscow engineer named Varakin who arrives in a small town with instructions to change the size of a locally manufactured air-conditioner part. He arrives at the company office and is welcomed by a naked secretary. Next, he finds himself sitting down to lunch. The dessert arrives, a cake that strongly resembles his own head, baked by a chef who soon shoots himself in the head. With its images of a burdensome past and an indeterminate future based on both folk tale and more modern forms of absurdism, Shakhnazarov's very funny and poignant film is a true historical touchstone. (Kent Jones)

AYA İLK AYAK BASAN FIRST ON THE MOON

Yönetmen / **Director:** Alexsey Fedorchenko
Oyuncular / **Cast:** Aleksey Anisimov, Viktoriya Ilyinskaya, Viktor Kotov
Rusya / **Russia, 2005, 76'**, renkli , siyah-beyaz / **color, black & white**
Rusça; Türkçe altyazıyla / **Russian with Turkish subtitles**

Aya ilk ayak basanın Neil Armstrong ve Buzz Aldrin olduğunu mu düşünüyordunuz? O zaman tekrar düşünün, çünkü Alexei Fedorchenko'nun sarsıcı ilk filminin ortaya çıkardığı üzere Sovyet kozmopilot Ivan Kharlamov 1938 yılında oraya gidip gelmiş, sonrasında bu deneysel ve çokça gizli uçağını Şili'ye götürmüş, buradan da Çin ve Moğolistan üzerinden, sonunda Rusya'ya varacak şekilde Pasifik'te zorlu bir yolculuğa çıkmıştı. *Aya İlk Ayak Basan*, özgür ütopya ruhunun - insanın mahareti ve hayal gününün sınırsız ihtimallerine dair anlayışın - dokunaklı bir ifadesi. Bu anlayış, acı gerçekliği ortaya çıkmadan önce çoğu insanın Sovyetlerin yaptığı deneylere bakışını oluşturuyordu. (Kent Jones)

Think it was Neil Armstrong and Buzz Aldrin? Well, think again, because as Alexei Fedorchenko's unsettling debut film reveals, a Soviet cosmopilot, Ivan Kharlamov, actually went there and back in 1938, piloting his experimental, and highly secretive craft back to Chile, from where he undertook an arduous journey across the Pacific, through China and Mongolia and finally into Mother Russia itself. *First on the Moon* is a touching expression of an unfettered utopian spirit - a sense of the limitless possibilities of human ingenuity and imagination - that characterized many people's vision of the Soviet experiment before its grim realities settled in. (Kent Jones)

30 Ekim / **OCTOBER** -
13 Aralık / **DECEMBER 2015**

GÖSTERİM PROGRAMI SCREENING SCHEDULE

30 Ekim **OCTOBER**
CUMA **FRIDAY**

20:00 Aelita, Mars Kraliçesi
Aelita, Queen of Mars

21 Kasım **NOVEMBER**
CUMARTESİ **SATURDAY**

19:00 Aya İlk Ayak Basan
First On the Moon

31 Ekim **OCTOBER**
CUMARTESİ **SATURDAY**

14:00 Amfibi İnsan
The Amphibian Man

22 Kasım **NOVEMBER**
PAZAR **SUNDAY**

16:00 Fırtına Gezegeni
Planet of Storms

18:00 Zor Yollarla, Yıldızlara
To the Stars by Hard Ways

7 Kasım **NOVEMBER**
CUMARTESİ **SATURDAY**

19:00 Zor Yollarla, Yıldızlara
To the Stars by Hard Ways

28 Kasım **NOVEMBER**
CUMARTESİ **SATURDAY**

15:00 Solaris
18:00 İz Sürücü
Stalker

8 Kasım **NOVEMBER**
PAZAR **SUNDAY**

16:00 Aelita, Mars Kraliçesi
Aelita, Queen of Mars

18:00 Amfibi İnsan
The Amphibian Man

9 Aralık **DECEMBER**
ÇARŞAMBA **WEDNESDAY**

19:00 Sıfır Kenti
Zero City

11 Kasım **NOVEMBER**
ÇARŞAMBA **WEDNESDAY**

17:00 Fırtına Gezegeni
Planet of Storms

12 Aralık **DECEMBER**
CUMARTESİ **SATURDAY**

19:00 İz Sürücü
Stalker

14 Kasım **NOVEMBER**
CUMARTESİ **SATURDAY**

19:00 Solaris

13 Aralık **DECEMBER**
PAZAR **SUNDAY**

14:00 Sıfır Kenti
Zero City

16:00 Aya İlk Ayak Basan
First On the Moon

twitter/PeraFilm

facebook.com/PeraFilm

#ÇarlardanYıldızlara

#RussianFantastic

SUNA VE İNAN
KIRAÇ VAKFI

seagull films

işbirliğiyle / in collaboration

BEAZPERDE

desteğiyle / with the support of